

Date: 9th October-2026

ХОҚИМИЯТ ВАКИЛИГА ЁҚИ ФУҚАРОВИЙ БУРЧНИ
БАЖАРАЁТГАН ШАХСГА ҚАРШИЛИК КЎРСАТИШ ЖИНОЯТИНИНГ
ХУҚУҚИЙ ОҚИБАТЛАРИ

Тадқиқотчи У.Х. Хамдамов

Давлатимиз раҳбари Ш.Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги маърузасида: “*Жиноятга жазо, албатта, муқаррар экани тўғрисидаги қонун талабларини амалда таъминлашимиз зарур*”, деб таъкидлайдилар.

Шунингдек, “Янги Ўзбекистон” тараққиёт стратегиясида суд-ҳуқуқ ва жиноят соҳасидаги ислохотлар одил судловни таъминлашга, давлат бошқарувидаги ўзгаришлар эса самарали ва инсонпарвар бошқарув тизимини яратишга қаратилгандир.

Бугунги кунда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилинишини таъминлаш, фуқаролик жамияти қуриш, ўз йўлини танлаган ҳар қандай давлатнинг ажралмас белгиси бўлиб ҳисобланади. Уни амалга оширилишида шахснинг, ҳуқуқ-тартибот ҳамда жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида давлат ва унинг органлари билан вужудга келадиган муносабатларини, инсоннинг ҳаёти учун жуда муҳим бўлган соҳаларига аралашувлардан сақланишини таъминлашга қаратилган.

Бунинг замирида ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари зиммасига уларнинг ўзидаги мавжуд восита ва усуллар орқали инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини кафолатлаш вазифасини юклайди.

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги Жиноят кодексига 219-модда сифатида *Ҳокимият вакилига ёқи фуқаровий бурчини бажараётган шахсга қаршилик кўрсатиш* учун жиноий жавобгарлик нормаси киритилиб қонунан мустақамланганлиги, ўзига берилган қонуний вазифаларини бажараётган ҳокимият вакилининг қонун нормалари билан муҳофаза этилишини, унинг ўз ваколатлари ва мажбуриятларини бажаришига тўсқинлик қилиш ушбу Кодекс билан тақиқланиши белгиланган.

Мазкур нормага асосан ҳокимият вакилига ёқи фуқаровий бурчини бажараётган шахсга қаршилик кўрсатишнинг ижтимоий хавфлилиги шунда-ки, хизмат вазифасини бажараётган ҳокимият вакилининг қонуний фаолиятига ёқи фуқаровий бурчини бажараётган шахсга фаол қаршилик кўрсатиш ёхуд уларни ўз хизмат вазифаларини ёқи фуқаровий бурчини бажаришдан воз кечишга, шунингдек қонунга ҳилоф ҳаракатлар содир этишга мажбурлаш натижасида давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг бир меъёрга фаолият юритишларини ва фуқароларнинг хавфсизлигини таҳдид остига қўйишда намоён бўлади.

Шундан келиб чиққан ҳолда жамият ва давлат манфаатлари, давлат ҳокимияти ва бошқарув органларининг бир меъёрга фаолият юритиши, ҳокимият вакили ёқи ўзининг фуқаровий бурчини бажараётган шахсларнинг дахлсизлигини таъминлаш билан боғлиқ ижтимоий муносабатларга қаршилик кўрсатиш ҳисобланади.

Date: 9th October-2026

Ҳокимият вакилига ёки фуқаровий бурчини бажараётган шахсга қаршилик кўрсатиш жиноятининг зарурий белгиси сифатида жиноятнинг жабрланувчиси, хизмат вазифасини бажараётган шахс тушунилади.

Ҳокимият вакили яни ўзига хизмат бўйича қарам бўлмаган шахсларга нисбатан қонуний тартибда бошқарув ваколатлари берилган мансабдор шахс тушунилса, фуқаровий бурчини бажараётган шахс эса, давлат ҳокимияти ёки бошқарув органларига, жамиятга ёрдам бераётган ўзининг конституциявий ёки бошқа қонуний бурчларини бажараётган ҳар қандай шахслардир.

Ушбу норма юзасидан хизмат вазифасини бажараётган ҳокимият вакилининг қонуний фаолиятига ёки фуқаровий бурчини бажараётган шахсга фаол қаршилик кўрсатиш билан боғлиқ ҳаракатлар, шунингдек хизмат вазифасини бажараётган ҳокимият вакилини қандай шаклда бўлмасин ўзининг хизмат вазифасини бажариш ёки шахсни фуқаровий бурчини бажаришдан воз кечишга, ёки қонунга ҳилоф ҳаракатлар содир этишга мажбур қилишида ифодаланадиган қилмишлар жиноят деб топилиши Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига қатъий белгилаб қўйилган бўлиб, ушбу жиноятчилик юзасидан юридик фанлари доктори, профессор М.Х.Рустамбаевнинг Жиноят кодексига шарҳлар китобида тўлиқ маълумотлар ёритиб берилган.

Бу каби ҳолатлар юзасидан *ҳокимият вакилига ёки фуқаровий бурчини бажараётган шахсга қаршилик кўрсатиш* жиноятчилигининг келиб чиқиш манбалари ва асосий сабабларидан бири бўлиб фуқароларнинг ушбу жиноят юзасидан ҳуқуқий билимлари ва етарлича маълумотга эга эмасликлари сабаб бўлмоқда. Шу нуқтаи назардан юқоридаги ҳолатларни бартараф этиш ва ушбу жиноятчиликни содир этилишига қарши курашиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 14 мартдаги “*Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора тадбирлари тўғрисида*”ги қарорига асосланган ҳолда қуйидаги таклифларни амалиётга тадбиқ этилса юқоридаги жиноятларни сезиларли даражада камайишига эришилган бўлар эди, жумладан:

1) ушбу жиноятчиликлар юзасидан аҳолининг ҳуқуқий билимларини янада ошириш борасида оммавий ахборот воситаларида, таълим муассасаларида, маҳаллаларда ва иш жойларида, фуқароларни ўзини-ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликда ҳуқуқий тарғибот масаласига алоҳида ва жиддий эътиборни қаратиш, тарғибот-ташвиқот ишларини сифатли ўтказиш чораларини кўришнинг янгича замонавий усулларида фойдаланган ҳолда амалга ошириш тартибини жорий этиш;

2) ички ишлар органлари ходимларини ўз хизмат вазифаларини бажариш чоғида ва бошқа тезкор кутилмаган вазиятларда тактик-техник усул ва воситалардан самарали фойдаланиш ва уларни қўллаш борасида ҳам доимий машғулотларни олиб бориш ва ходимларнинг касб малакасини профессионал даражага кўтариш чораларини кўриш ва уларни ўзлаштириш даражасини баҳолаш тартибини жорий этиш ҳамда янги босқичларга кўтариш чора-тадбирларини амалга ошириш лозим.

